СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 152. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 2. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 152. Jersey City, N. J., Saturday, July 2. 1927. THREE CENTS

АМЕРИКА ВСЕ ТАКИ ПРИЙМАЄ ЛЕТ БЕРДА ЗА ДОСПІХ

ФАЛЬШИВІ ДОНЕСЕННЯ ПРО ПРИЗД КОЛУМБІЇ ДО ПАРИЖА ПРИЧИНОЮ ПАРАД.

РУЗВЕЛТ ФІЛД, Лонґ Айленд, 1. липня. — Хоча третий американський лет з Америки в Европу покінчився нещасливо, бо летуни не добилися до своєї цілі, все таки летничий світ Америки приймає сей лет як великий осяг для себе. Департамент фльоти подає, що радіові прилади на Колумбії показалися незвичайно справними, бо оперували на велику віддаль. Далі Колумбія була в воздусі 43 години, що само собою є неабиякий подвиг.

На місцевому летничому поли, з якого виїздив літак Колумбія в свою заморську подорож, зібралася нині величезна товпа народа, щоби вижидати вісток про поступ лету. Вечером прийшла телеґрама, — яка опісля показалася передвчасною, — що Берд уже долетів і висів у Парижи. Се дало сейчас притоку до величезної паради з церемоніями, промовами й штучними огнями. Коли ж з Парижа не наспівали вістки, потверджуючі сей прилет, серед зібраних почався проявляти неспокій. Коли наконець дали знати зібраним, що вістка безосновна, загальна веселість перемінилася в пригноблення.

Жінка Берта Акости, інжинера Колумбії, та Новіла ждали тут теж на вістку про лет своїх мужів. Коли їм дали знати, що літак розбився та впав в море, вони приняли сю вістку спокійно так само, як пізнійше вістку про те, що всі летуни вратувані.

ДЕМОНСТРАЦІЯ АРЕШТОВАНИХ СТРАЙКАРІВ У СУДІ.

КУШНІРІ СПРАВЛЯЮТЬ СУДДІ ДЕМОНСТРАЦІЮ ПРОТИ „ЗА ОСТРИХ ВИРОКІВ".

НЮ ЙОРК, 1. липня. — У міськім суді почалися нині росправи проти радикальних страйкуючих кушнірів, арештованих за нарушення спокою. Коли суддя почав сипати кари й високі гривни за проступки, зібрані в суді в числі двох соток кушнірів урядили судді крикливу демонстрацію. Суддя казав арештувати кількох демонстрантів та засудив кождого з них на місяць вязниці за нарушення мира в суді, а відтак став давати арештованим пикетам ще висші кари, як давав передтим. Мущин засуджував він на 15 днів арешту, жінки на 25 долярів кари кожду.

ЦЕРКОВНА СУПЕРЕЧКА ОПЕРЛАСЯ О СУД.

ГРОМАДЯНИ ПРОТИ ЗАРЯДУ СВЯЩЕНИКА ЗБИРАТИ ГРОШІ ПРИ ВХОДІ ДО ЦЕРКВИ.

ЧЕСТЕР, ПА., 29. червня. — Місцева газета „Честер Таймс" подає під нинішньою датою довшу новинку про сварку в українській католицькій церкві, в котрій о. Маньоський є парохом.

Газета ся називає сю церкву „рутенською грецькою католицькою церквою Св. Духа", і пише, що осередком боротьби, яка оперлася в суді, було стягання від громадян, входячих до церкви, вступу в сумі 10 центів. При дверах мав стояти Кость Щербак, щоби збирати сі дайми за вступ до церкви. Богато громадян противилося сій оплаті. Коли панна Тиман, котру газета описує як гарну 18-літну панночку, входила до церкви, Щербак задержав її і спитав: „А десять центів де?"

„А се що?" спитала його панночка. „Що ти собі думаєш? Се мувинґ пікчер шов? За вхід до церкви я не плачу". І вона пробувала ввійти до церкви. Щербак простер руки, щоби її не пустити, але вона пробувала пройти попід них. Тоді, як каже п. Тиман, Щербак потрутив її на стіл.

Панна Тиман відтак пізвала п. Щербака в суд. Справу судив міський суддя Р. Р. Ловрі. Кость Щербак зявився з побідбиваними очима, і сказав, що йому підбили очи знакомі панни Тиман з пімсти. Він говорив на суді, що він панни Тиман не трутав, що він тільки розпростер руки, аби її не пустити, але вона пройшла під його руки, а відтак кпила собі з нього, стоячи безпечно в церкві. Він говорив, що побирати оплату за вступ до церкви казав йому парох о. Маньоський.

Громадяни заявили суді, що вони Українці та що вони противляться збиранню вступу на тій основі, що о. Маньоський не зарядив зборів громади, але зарядив стягання оплати без громади, а до сього він не мав права. До того церква не потребує стягати оплат, бо вона вже вся виплачена.

О. Маньоський говорив, що він не потребував питатися громади, чи стягати оплату при вступі, бо його епископ дав йому право таке робити, а громади питатися не потребував.

Цікава сцена розігралася в суді, як по стороні Щербака стала свідчити панна Анна Ґалей, сторонниця пароха. Заким суддя допустив її свідоцтво, він сказав їй присягнути на біблію, що скаже повну правду. Вона відмовилася присягати. „Моя мати не дозваляє мені присягати" — говорила вона, а суддя не дозволив їй зізнавати.

Остаточно суддя наложив на п. Щербака кошти процесу. Тепер він каже, що він буде потягати до суду тих, що йому підбили очи.

60 ПОЛЬСЬКИХ ЖОВНІРІВ У МОРІ ВОГНЮ.

Польська преса доносить про жахливу подію, яка приключилася цими днями в селі Кунові, сьремского пов. в Конґресівці. Польський відділ скорострілів у складі 60 чол. прибув підчас маршу на вправи, пізньою ніччу до цього села. Жовніри були перетомлені й старшини порішили зарядити нічліг у селі. Для жовнірів занято стодолу одного з господарів, не зважаючи на його неґодування та протести. 60 жовнірів, перетомлених з дороги, поклалося на високій соломі в стодолі спати. Їхній твердий сон мав наслідки жахливі. В північ стодола стала в огні. Хтось підпалив її та в морі полумінєй не було навіть бесіди про спасення. Сімох жовнірів згоріло на вуголь. Чотирнацять бореться зі смертю, решта також у грізнім стані. На думку лікарів можна буде вратувати ледви 15-ох з цілої 60-тки.

Спершу думала влада, що пожежа була спричинена необережністю, однак дальше слідство вказує, що тут мається до діла з пімстою — мабуть з боку власника стодоли. Польський селянин підпалив польських жовнірів з пімсти за вязанки соломи під голову! Дійсно, вдача туполобого „чекультурного" й кровожадного польського селянина проявляється тут у справжньому, гидкому освітленні. Всі жовніри цього відділу Поляки та два Жиди.

СИН УБИВ МАМУ.

В селі Шівсько, ярославського повіту, належало одно з найбільших господарств до Марії Ґорильової, що господарювала після смерти мужа з сином Валентим. Мама записала синові поле, а коли після того між нею й сином виникли суперечки й непорозуміння, намагалася його отруїти й у цьому намірі всипала йому якоїсь отруї до страви. Син, підозріваючи матір у злочинним намірі, не їв страви й заскаржив її до суду. Коли одного дня син був занятий гострінням рискаля, мати з сокирою в руці напала на нього, а він рискалем так сильно вдарив її в голову, що Ґорильова впала трупом на землю. Ґориля арештовано.

НАКАЗНІ ЩЕ ГУЛЯЮТЬ.

Наказний комісар села Хлібичина, пов. Снятин, Клеменс Мафтенюк продав, проти волі цілої громади, громадську площу, на якій стояв хрест на памятку знесення панщини. Площу продано членові байрату Бляєецкому, який памятковий хрест **викинув у рів**, а на тому місці побудував стайню. В селі з того приводу велике обурення.

СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ КНЯЗЬ.

В перших днях травня арештовано в Штрасбургу пошукуваного стежкіими листами, молодого обманця Станіслава Шляєна, що походить зі Станиславова й у січні та лютім ц. р. допустився обманів на шкоду нафтових фірм. Він утік за границю, де виступав під назвищем „князь де Сен-Реней".

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1928.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошування поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з ней готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошення буде о стільки дорожше коштувати, оскільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не єсть при відділі У. Н. Союза, таких після указвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1928 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

„ПЕРЕПИСУВАТИ" В БЕСАРАБІЇ ЗНАЧИТЬ — БИТИ Й АРЕШТУВАТИ.

До скандальної поведінки румунської влади за останнього перепису в Чернівцях можна ще додати цікаву подробицю: посли з Буковини в сенаті й парляменті наводили факти, коли українських селян лишень за те, що вони себе не хотіли називати Румунами, заарештовано й тяжко бито. Враження від сих фактів о стільки пригноблююче, що навіть „Універсул" (орган сиґуранци) змушений визнати необхідність перевірки даних перепису.

СПРАВЖНІСІНЬКА ПАНЩИНА НА БУКОВИНІ.

Погано живеться на Буковині. І в місті і на селі. Порядки не ліпші від тих, що колись за панщини були.

На фабриці. Черновецькі фабриканти завели т. зв. „чорні листи", куди записують усіх „бунтівників", яких нікуди на роботу не приймають. Штрафують за що хоч. Хворіти робітник не може, бо, хоча навіть румунський закон наказує йому (робітникові) щось платити, але хазяїн на те не вважає. Коли робітники де застрайкують від такої жизни, то сиґуранца вмить заарештовує. Недавно на фабриці „Iнтекс", головою якої є румунський капіталіст барон Фльондор, приневолено цілком хвору робітницю дати до роботи; коли ж вона впала непритомною й зійшла кровю, то підприємець заплатив їй лишень 470 леїв, хоча навіть румунський закон наказував платити 1.000.

На селі не краще. В селі Неполоківцях живе поміщик. Працюють у нього люди з усіх оклишних сіл. Іти з домівки до пана на роботу далеко, отже доводиться дуже зарання до темної ночи, з перервою одної години на полудень. А дістають за таку роботу 40 леїв (нема й 40 коп.). І доводиться терпіти і працювати. Адже инакше здохнеш із голоду. Хто голосно сказав слово проти пана, проганяють як собаку — „бунтівник", мовляв.

ВИБОРЧА АКЦІЯ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Виборча акція на терені Західньої України в повному розвитку. Найбільше шуму робить УНДО, яке скликає віча й видало безмежну скількість прокламацій та брошур. Зате притихли радикали і згладили тон у відношенню до ундівської партії, бо пізнали, що їх впливи по селах слабі. Успішну акцію по селах розвиваютъ теж ліві угруповання.

Приготовання Українців до виборів сильно переляками польський табор. Ролі поділені. ППС вічно протестує проти розписання виборів на основі старої куріяльної системи, а праві партії накликають до солідарного виступлення польського елементу проти Українців. Одночасно з тим почала урядування поліція. З ряду сіл доходять відомости про безправства поліції, про заборону віч, розгирання навіть передвиборчих оголошень.

НАВКОЛО СВІТА БЕЗ НІГ.

Інвалід Жермен Перно, що втратив у часі війни обі ноги, заключив з американською гумовою фабрикою умову, на основі якої він одержить 40.000 долярів, коли обійде протягом шести літ три рази і до того пішки всю земну кулю. Він вийшов у дорогу ще 1. січня 1924 р. і за рік обійшов Европу, Азію, Африку і Північну Америку. Тепер відбуває він третю туру і находиться у Франції, звідки йде через Бельгію до Голяндії. Перно зробив уже на своїх штучних ногах 60.000 кільометрів.

БЕРД ЗЛЕТІВ НА ВОДУ БІЛЯ ФРАНЦУСЬКОГО ПОБЕРЕЖА

ЛЕТУНИ ВИЙШЛИ ЦІЛО, А АЕРОПЛЯН РОЗБИВСЯ. — БУЛИ В ВОЗДУСІ ЧЕРЕЗ 43 ГОДИНИ І 21 МІНУТ. — ДОЛЕТІЛИ ДО ПАРИЖА, АЛЕ ЧЕРЕЗ ДОЩ І МРАКУ НЕ МОГЛИ ОРІЄНТУВАТИСЯ.

ПАРИЖ, 1. липня. — З Гавр доносять, що о год. 12.45 рано (нюйорський час) аероплян команданта Берда злетів на море в місцевости Вер Сір Мер, 200 метрів від берега. Летуни доплили щасливо до берега, а аероплян мав розбитися.

Колумбія впала в море, перелетівши Атлянтійський океан і долетівши до Парижа, звідки мусіла завертати до моря. В воздусі видержала вона 43 години і 21 мінут. Коли Берд долетів до Парижа, стратив дорогу, бо компас зіпсувся, а по тім попсувся на якийсь час ще і радіо-телеґрафічний апарат. Над містом була дуже сильна мрака і не можна було добачити ніяких предметів ні світла так, що неможливо було орієнтуватися. Берд крутився над Парижем яких 20 мінут, а коли не бачив ніякого способу, щоб злетіти на землю, вернувся на море і злетів над самим берегом.

В Ле Бурже тисячі народа ожидало летунів серед дощу довгі години. Берд заповів по радіо приблизний час свого прибуття і просив о висилку аероплянy для проводу. Та не можливо було вислати помочі, бо мрака не допускала. Публика нетерпеливилася, особливо, коли рознеслася вістка, що летуни над Парижем. А тут минав час і їх не видно. Це спричинило паніку, бо всі припускали, що приключилося певно якесь нещастє.

Лет Берда дійсно повний нового геройства, бо летунам не велося через весь час дороги. Тому, що вони були в лучности з кораблями і радіостаціями в Ірляндії, їх подорож принесе богато цікавих вказівок, які улекшать перелет через океан.

ЗА ЗНИЖЕННЄМ ЦЛОВИХ ТАРИФ.

ТАКУ РЕЗОЛЮЦІЮ ПОСТАВЛЯТЬ НА КОНҐРЕСІ МІЖНАРОДНОЇ ПАЛАТИ ТОРГОВЛІ.

СТОКГОЛЬМ, 30. червня. — На пленарній сесії Четвертого Конґресу Міжнародної Торговельної Палати буде поставлена резолюція, в якій конґрес звернеться до всіх правительств в справі знесення або обмеження високих цлових тариф. В резолюції говориться про те, що прийшов час, щоби скінчити вже раз з політикою творення щораз то нових цлових мурів. Торговля не повинна бути ціллю самою для себе, а тільки загальний економічний добробут.

З ГАНКОВА ПРОГАНЯЮТЬ РОСІЯН.

ХОЧУТЬ В ТОЙ СПОСІБ ЗВІЛЬНИТИСЯ ЗПІД ВПЛИВУ БОЛЬШЕВИКІВ.

ШАНГАЙ, 30. червня. — Доносять з Ганкова, що є осідком радикального націоналістичного уряду, що там заходять великі зміни.

Ото Бородін має сейчас виїхати з міста, а рівнож візвано всіх Росіян, щоби забралися з міста. Остати можуть тільки дійсні члени совітського консуляту. Рівнож заборонено пікетовання. Все те являється доказом, що ґенерали Ченґ Кай Шек і Фенґ таки дідпняли свого і очищують уряд в Ганков з комуністичних впливів.

ШТРЕЗЕМАН ВИГОЛОСИВ ПРОМОВУ В СПРАВІ СВІТОВОГО МИРА.

ОСЛЬО, Норвеґія, 30. червня. — В присутности короля і визначних державних мужів, дипльоматів та професорів виголосив німецький міністер заграничних справ Штреземан промову з нагоди наданої йому нагороди Нобля.

Штреземан говорив про німецьку політику, яка основана на засаді світового мира і глибокого взаїмного довіря народів. Така політика, говорив Штреземан, відповідає душі німецького народа. Він казав, що тяжко було німецькому народови по програній світовій війні піти слідами цеї політики, коли область рурська знайшлася під окупацією, але Німеччина жила надією, що її політика знайде таки зрозуміння у аліянтів. Згадавши про Льокарно і пацифістичний настрій у народів, закінчив: Ми належимо до ґенерації, яка промощує собі дорогу через темноту до світла.

ДУМАЮТЬ ПРО ВІЙНУ З ПОЛЬЩЕЮ.

СОВІТИ НЕ ДОВІРЯЮТЬ МИРОВИМ ЗАПЕВНЕННЯМ ПІЛСУДСКОГО.

МОСКВА, 30. червня. — Нюйорський кореспондент подає, що з ким би не говорити в Москві, кождий є цего переконання, що не обійдеться совітам без війни з Польщею. Те саме пишуть і в большевицькій пресі. Вони поклikуються на всю дотеперішну діяльність Пілсудского і на його пляни, які звернені до походу на Київ. До того за Польщею стоїть Англія, яка рада би бачити Польщу в війні з совітами. Польща не дала вдоволяючої відповіди на совітські домагання в справі вбийства совітського посла Войкова і не оказує в нічім свого приязного відношення до совітів, а навпаки спомагає Петлюрівців і російських монархістів.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОМУ БЛИЩА МОСКВА ВІД ЛЬВОВА

В Харкові відбулася недавно всеукраїнська конференція в справі реформи українського правопису. Конференцію скликав з рамени радянського уряду народній комісар освіти Скрипник, найвизначнійший український комуніст, який був і головою конференції. Участь в тих нарадах взяли і делеґати з Західної України.

Нема двох гадок, що нам треба авторітеткого устійнення українського правопису, одного для всіх українських земель, як нема сумніву що до цего, що таку справу повинні вирішити українські учені, бо це ніяка політична справа, а культурна і наукова. Не повинно бути рівнож і двох гадок що до цего, що остаточним ухвалам конференції повинен піддатися весь загал, бо в противному розі ніколи не вийдемо з правописного хаосу. Повинні би піддатися, річ зрозуміла, в першу черґу радянські державні установи і КП(б)У (Комуністична партія большевиків України), яка то має рішаючий голос в цілій політиці уряду.

Та виходить, що воно так не є. З того, що пише орґан партії „Комуніст", виходить якраз таке, що партія поставиться ворожо до постанов конференції, бо ті постанови спинюють розвій соціялістичних ідей на Україні. Зреформований отже український правопис готов припинити поширене комунізму на Україні і по тій причині треба з ним боротися.

Якіж то злочини поповнила та комісія, що її правопису не хоче узнати „Комуніст"? Отже головний її злочин це те, що на тій конференції заважили Галичани, яким зроблено аж три уступки: скасовано апостроф, рішено чужоземне „g" передавати через „ґ", а чужоземне „l" через помякшене „л". В конференції взяли вправді участь около 60 учених, а між ними було всего тільки трох Галичан, але й це вже заболіло „Комуніста", бо голос Галичан заважив, хоч ніякого насильства не було, а всі питання вирішувалися більшістю голосів. Тому, коли перейшли внесення Галичан, то за ними мусіла бути більшість Придніпрянців. І та саме спільність Галичан з Придніпрянцями найбільш заболіла „Комуніста", бо він бажав би спільности з Росіянами. Тому й пише в справі помякшення „л" таке: „З погляду української мови нема потреби такого мягчення, а з погляду політичного воно шкідливе. Звичайно всякий націоналіст український мусітиме вітати всі такі правописні зміни, що більше одгороджують вони нас від Росіян. Адже і ці правописні реформи, особливо що до „л", більше відрізняють українську мову від російської на шкоду самій українській мові". От і вийшло шило з мішка. Русотяп боїться, щоби не заважив часами вплив Галицької України, бо він відвертає Україну від московського впливу. І тому, щоби ратувати московський вплив, він готов нищити навіть український правопис.

Др. Остап Грицай.

У ФРАНКОВІ РОКОВИНИ.

(†1916—1927 р.).

Коли Іван Франко вісімнацятьлітним хлопцем починає 1874. р. в академічнім журналі „Друг" свою літературну діяльність, то метою його перших пісень є таки зразу питання, звязані тісно з долею рідного громадянства в сучасну хвилю та в його минучім. Це наче молоденький Мойсей, який поки що відсталю сорок років відставлений від таворського воздвиження скрижалів народу. Але той молоденький вибранець Господа вже наче натхнений думкою про Землю Обітовану. Наче свідомий уже всіх страждань великомученицької дороги до неї. Яким вражаючим контракстом є з цього погляду молодий Франко до тої сірої, нецікавої юрби наймолодших літератів і літератських кандидатів у нас, які здебільшого без свідомости своїх творчих завдань, без глибокого звязку з духовістю хвилі, пхаються у притвори письменства, мов жадливі торговці святощами! Одним з перших віршів молодого Франка це той, де він, повний натхненої достойности, співає про божеськість людського духа (1875 р.). Він благословить у нім спромогу людини творити й любити — „ті два вічні огнива, які звязують її з Богом". Він оспівує в иншім вірші дві дороги, які ведуть людину до вічної слави, і проголошує, що одна з них: „з тихою молитвою в серцю страдати", а друга: „трудитися духом і калічити ноги" (1875 р.). А незабаром він закликає братів, щоб ішли **„сокрушити ярмо Ляхів, бо їм днесь на Руси не бути"**, і кличе: „вставайте, брати, бо проклятий, хто засне" (1876.).

Гоніте ворогів. Не спіть, бо проклятте вам. Ступайте творчим шляхом, хоч крівавляться у вас ноги — хібаж це не знамениті риси будучої творчої траґедії найбільшого поета Галицької України?

Так — Франко як і кожний великий поет новітнього часу, сходиться, як каже раз прекрасно Ґете, зрілим мужем з колишнім хлопчиком у собі на одній і тій самій дорозі. Той маленький Мирон — що — як записано Франком у книгу життя — на годині **„Schoen Schreiben"** падає скрівавлений під ударами школярського деспота Валька, і той горесний своєю великомученицькою величю творець **„Мойсея"**, що скрівавленими очима читає і знеможеними недугою руками справляє редакційний скрипт, — це один і той самий подвижник Духа проти насили й поневолення, рабства й темряви, немочі й нерозуму в народі. Правда, наша літературна критика старшої доби — О. Огоновський — звикла була протиставити перші відгуки Франкової Музи пізнішим його творам — як щось окремішне. Як твори напряму романтично-національного, що попереджували твори більш натуралістичної краски. Але мені видається такий поділ неслушним. Огоновський Франкові збірки віршів у стилю „Баляди і розкази" (1876), або повісти, як Петрії і Добущуки" (у „Друзі" 1875.) та „Захар Беркут" (в „Зорі" — 1883.), або леґенду в роді „Смерть Каїна" (1889.) гостріше, як требаб, відокремішнює від творів тої духовости, що збірка „В поті чола" (1890) і дальші. Молодий Франко стількиж само романтик і реаліст, значить дозріваючий всесторонній поет — що і Франко останньої доби. Великі поети взагалі не є ніколи виключно романтики, або виключно не-романтики.

Траґедія Шекспіра або комедія Молієра, сатирична поема Вольтера або ліричне опвідання Байрона, роман Дікенсона або Льва Толстого, новеля Мопассана або Чехова — це твори, які заключають у собі глиби всіх течій, усіх напрямів та всіх стремлінь епохи й тому вони висші над усякі межі часу та простору. А коли порівнувати творчість молодого Франка з духовою вузиною в його найближших попередників, то годі не добачити, як Франко намагається добути найживучіших дум з глибин минулого й сучасного життя народу й обєднати її з думкою вселюдського знання.

Коли Франко в **Балядах і розказах** співає про козацьку данину і про Аскольда й Дира, про князя Олега і Святослава та про хрест в Чигирині — то він не є тут тільки розмріяним рифмачем. Не ліпить слово до слова, а стрічку до стрічки без огляду на ідею цілости. Він вдумливим, добре своєї думки про ті часи свідомим співцем ясує душу минулого. Молодий, 27-літний Франко не вагається з глибин свойого найглибшого переконання протиставити нехай і сильно виідеалізований лад тухольської громади в повісти **„Захар Беркут"** своєвільности князя та його ненаситним Вовкам. Але той, скажім, романтичний момент в „Захарі Беркуті", випливає з глибин найживучійшого бажання молоденького поета вказати свому народові на справжнього **громадянського** духа в суспільности як на одно з джерел його величі. И тому така романтика ще й сьогодня зберігає свою вартість, і без огляду на те, що в дальших романах Франка нахил до романтики зазначувався иноді надто яскраво, і тому, з погляду на фактичну дійсність розмальовуваного Франком життя в данім середовищі, всетаки дещо відмінно*). Які прочі нпр. цілком нероматичні, саме з нинішньою хвилею в нас дивовижно тісно звязані останні слова конаючого Беркута! „. . . Погані часи настануть для нашого народа . . . Але серед тих злиднів знов нагадає собі народ давне громадство і благо йому, коли скоро й живо нагадає собі його: це ощадить йому ціле море сліз і крови, цілі століття неволі . . . Але швидче, чи пізнійше, він нагадає собі життє своїх предків і забажає іти їх слідом. Щаслив, кому судилося жити в ті дні! Це будуть гарні дні, дні весняні, дні відродження народнього..."

Так нехай воно й не відповідає дослівно дійсности те, що читається у Франка про Тухольщину. Затеж інтуїція, з якою поет схопив найглибшу душу **вольної громади**, правдива й жива, як Господа слово. І таким же натхненим поетом нашого минулого лишається Франко навіть у своїм пів-фантастичнім романі про Петріїв і Добущуків, у якім він Довбушеву леґенду поглиблює, а принайменше намагається поглибити, визвольно-національними моментами. І таксамо в поемі **„Панські жарти"** (1887 р. — у збірці **„З вершин і низин"**) — тому своєрідному заспівові до книги „В поті чола" — де з силою, з якою не можна рівняти епіки його попередників в роді „Скита Манявського", здвигнув Франко памятник панщинним безправствам польських панів та благородній але, на мою думку, мало активній вдачі даної української громади. І навіть містерійна леґенда в стилю „Смерть Каїна" приголошує уживотворююче слово про те, що „раю треба нам шукати не в богів, а в наших душах і там його видвигати". А й перші перекладові твори Франка **„Каїн"** (1879.), **„Фавст"** (1882), **„Дон Кіхот"** (1891) — вибрані ним в добре зрозумілім інтересі поширення високих, гуманих ідей, в яких тільки новітній український фашизм починає добачувати обриси світогляду, начеб-то не зусім відповідного для нації поневоленої.

А до того нам не можна забувати, що нпр. такі Франкові поеми, як „Наймит" (1876.) та „Каменярі" (1878.), ті великі, пропамятні, крівавим потом цілих наших поколінь освячені символи і прообрази нашої національної муки й нашого національного визволення, ці колискові пісні тої нашої ґенерації, яка зі свого лона видала преславне війско Галицької Української Армії — це пісні ледви двацятьлітного юнака! Богом вибраного юнака в тім самім чудово молодечім віці, в якім Шіллер творить огнистий протест своїх „Розбійників", Ґете святиню молодечої творчости в „Вертері", а великий Вольтер той перший спів французької революції про людяність — „Анріяду". І хоч бачить гостре око молодого революціонера України недолю поневоленого народу, то він не розпачає. Він вірить твердо, що сила визвольного духа в поневоленім дужша, ніж ворожі кайдани, і вірить, що творче зусилля в народі все таки стане основою його нового життя.

„Ори, ори й співай, ти велитню закутий
В недолі й тьми ярмо
Пропаде пітьма й гнет, обпадуть з тебе пута,
І ярма всі ми порвемо.
Недаром ти в біді, пригноблений врагами,
Про силу духа все співав,
Не даром ти казок чарівними устами
Його побіду величав.
Він побідить, порве шкаралущі пересуду
І вільний, власний лан
Ти знов орати-меш — властивець свого труду
І в власнім краю сам свій пан".
(„Наймит").

І не слабне ця поетова віра в живучість народної душі й на вершинах його творчости, коли то Франко при кінці заспіву до поеми „Мойсей (1905.), мов на перекір усім своїм, таким гірким досвідом в ґурті власної суспільности протягом цілих десятиліть своєї діяльности, віщує свойому народові воскресенне його держави.

„Та прийде час і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі,
І глянеш як хозяїн домовитий
По своїй хаті і по своїм полі".

Все так великі поети є вірні своїм ідеалам. І так і Він, той „вічний революціонер", той „дух, що тіло пре до бою", той Іван Франко — не зрадив своїх молодечих ідеалів ніколи, хоч на найвисших вершинах його завершеного шляху, на тім його Мойсеєвім Таворі — крівавий піт, як із трох терневих вінків, честне лице його заливав. І саме **ця ґрандіозна вірність визвольному ідеалові народу, це великомучеництво вольнодумного поета, достойне Голгофти Шевченка — це один з найкращих клейнодів в неоціненимій духовій спадщині Івана Франка для нас.** Особливож сьогодня, в часі, коли в бурунах нового лихоліття на нашій землі, безхарактерність, наймитівство найпідліщого роду та явне зрадництво на погубу національної справи, зазначилося і зазначується в нас щораз безсоромніше, починаючи від зрадницьких виступів Яцкових, Твердохлібів, Ількових і Даниловичів, а кінчаючи безкрайно спідленими Назаруками і такою подібною поганею на овиді нашого національного життя*) Зрештою — наш поет наче прочував своїм божим духом, що скорше чи пізнійше ті Яцкови, Твердохліби й Назаруки стануть вести злочинну кириню в суспільности, та опльовувати подвижників визвольної роботи, коли співав прескорбні слова:

„І кождий з нас те знав, що слави нам не буде,
Ні памяти в людей за цей крівавий труд,
Що аж тоді підуть по цій дорозі люде,
Як ми пробем її та вирівнаєм всюди,
Як наші кости тут під нею зогниють".
(„Каменярі").

Слави нам не буде! Ось один з колишніх рецензентів перших творів Франка — **Г. Цеглинський** — трохи іронічно говорить про його „ідейну фармакольоґію, якої одинокий лік на всі недуги людства — це революція". О. Партицький не важиться довірити Франкові начальної редакції „Зорі". Т. зв. народовці і т. зв. патріоти тодішньої Галичини, сиріч Ботокуди, дивляться на Франка все повні трівожного недовіря, — мов ті фарисеї у святині на молодого Назорея. А ляцькі й габсбурські Миґуцькі запроторюють Франка у тюрми, між безпросвітних Бовдурів, дідів Паньків і нещасних Стебельських, раз 1877 р., то знову 1880 р., то знов у третє ще в 1889 р. В тюрмі сидить Франко в камері вузькій як на трох — але в ній карається 12 чоловіка, з яких 4-ох спить під тапчаном, а Франко, з ласки, близь вікна, зза чого будиться рано з головою, повною снігу або дощу. Коли втікав, як гонений звір до **Ґеника**, то жиє три дні трома сотиками, що їх знайшов у піску над Прутом. А опісля дожидає голодової смерти. Та проте Франко тоді, коли дістає з Києва від своїх 300 рублів на просвітню працю, то він точнісінько дає те все на — просвітні книжки.

Він — Каменяр.

Він прорубує дорогу світлій думці просвітнього, громадянського й державного Визволення. Прорубує її майже сам один тій цілій ґенерації, яка з печаттю його Духа мала незабаром як Армія Народу сотворити славу нових українських Термопілів, — пробує її з цілим, безумовним, безрештним, безпощадним пожертвованнем свойого найглибшого єства.

Як на Голгофті. Як Христос.

Так нехай, що „други і недруги гнівнії й сердиті і нас і намір наш і діло наше клянуть" — кляли і клянуть ще й сьогодня, починаючи від колишніх галицьких Ботокудів, кінчаючи на безумних клеветах нинішніх запроданців і зрадників типу Назарука. Нехай!

„. . . Ми знали це, і в нас не раз душа боліла,
І серце рвалося і груди жаль стискав.
Та сльози, ані жаль, ні біль пекучий тіла,
Ані прокляття нас не відтягли від діла,
І молота ніхто із рук не випускав".
(„Каменярі").

І не випустить його з нас ніхто, великий, незабутній, святий поете українського Визволення! З Духа твойого печаттю, жаром його надихані, любовю твоєю понад моря, понад кордони двигані — ми станемо обєднаними силами трудових мас, труджених робітників України щераз протй назаруківських рабів, хамів і дурнів у нас. Ясною зброєю, викованою твоїм Ковалем, опережемося і щераз на Ляха підемо поторощити його, і власної держави добувати по слові Твойому. Як ті твої лицарі:

„Що за нами — най на віки
Вкриє попіл життєвий!
Або смерть, або побіда!
Це наш оклик боєвий!
(„Конкістадори".)

*) Про це обширніше в окремих розборах поодиноких повістей Франка, які подам читачам „Свободи" на сторінках нашого часопису. — О. Г.

*) Балачку Назарука про Франка в його брошурі „Світогляд Івана Франка" (Філядельфія, Па., 1926 р.) розгляну обширно при иншій нагоді. — О. Г.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(41)

Невільниці, що з евнухом лишилися на березі, посідали на мураві, пару кроків від Богдана. Хоч Богдан був цікавий, які вони, не міг їм придивитися, бо лице кождої було турецьким звичаєм закрите так, що визирали тільки їх очи. Одна невільниця ще тоді, коли була в байдаці і Богдан балакав з її паном, глянула на Богдана і підвелася. Станула аж на лавці і так стояла, не зводячи з него очий. Стояла так ще тоді, коли на приказ купця, її товаришки стали вискакувати на беріґ. Скочила за ними аж тоді, коли евнух дав їй стусана в бік і крикнув, щоби висідала. І тепер, сидячи на мураві, вона раз у раз позирала на Богдана. Богдан запримітив се, і собі вдивився в неї, чи лише в її очи, бо все инше було закрите.

— Чи не хоче вона що сказати мені? — думав. — Може щоби я від неї переказав що її родови, від котрого її взяли силою, або й підступом? Мабуть хоче, щоби я яким непомітним способом наблизився до неї. Як вона Мадярка, або Волошка, то не зрозумію її.

Як би не евнух, то Богдан був би забалакав до неї. Через евнуха не міг, бо сей сторож гарему скартав би його, дівчину побив би.

— Як верне її пан, — Богдан подумав, — то я будьтоби ідучи до него, перейду попри дівчину. Як хоче що сказати, то буде мати найліпшу нагоду. Тоді евнух не буде зважати на неї, бо буде дивитися на свого пана.

Нараз Богдан здріґнувся і став наслухувати. Невільниця забалакала до одної своєї товаришки по українськи і голосом йому знакомим. Богдан чув кожде її слово:

— Як би то не в сій стороні, і як би не його турецький одяг, то я присягла би, що він... козацький сотник з Чигирина, Богдан Хмельницький. Оба, як дві каплі води. Лице його і голос його і ті палкі очи його. І... і люльку мав таку, як той Турок.

Невільниця далі не зводила з него очий. Хмельницький надіявся, що як одна або друга ґалєра прийме того Турка з його ясиром, то на ґалєрі буде нагода розмовитися з дівчиною. Щоби евнух вже тепер не помітив, що вони знаються, Богдан, дивлячися в її очи, поклав на своїх устах палець і прижмурив одно око. Тим дав їй знак, щоби мовчала. Побачив, що невільниця аж затрусилася. Палець на устах Богдана сказав їй, що той Турок, не Турок, а справді Хмельницький, та він сам доміркувався, що вона пізнала його і хоче з ним балакати. Надіялася, що Хмельницький займеться її долею. Щоби йому показати, що зрозуміла його, вона й собі прижмурила одно око, відвернулася і більше на Богдана не позирала.

Від моря надплив човен з кількома турецькими матрозами. Човен причалив до берега. Один матроз вийшов на беріг, підійшов до Хмельницького, поклонився і сказав зтиха, так щоби евнух і дівчата не чули:

— Нас вивлав Бурлай. Я керманич, тамті матрози.

— Кілько вас? — Богдан спитав.

— Шість. В човні ще є чотири, але то гребці, котрі вернуть з човном назад до Бурлая.

— Мені потрібний хтось, що Бурлаєви передав би писульку, але зараз. Може би ти зробив се, ще заки поїдемо до Ашіка? Завезеш писульку Бурлаєви і зараз вернеш назад сюди.

— Добре. Зроблю се, хоч маємо приказ не гаятися, бо Бурлай хоче зараз виплисти на повне море.

— Щоби не тратити часу, не буду писати. Перекажи устно, то буде скорше. Як би до Бурлая зголосився який Турок, і окпликуючися на мене просився на ґалєру з транспортом краму і невільниць до Стамбула, Бурлай нехай збреше, що їде до Стамбула і нехай возьме Турка з собою. Прийдемо легким коштом до великої добичі. Хлопці, котрих ти везеш до Ашіка, нехай тут поки що лишаться. Ти махай до Бурлая. Вертай зараз і поїдемо до Ашіка.

Пять хлопців з лодки Бурлая вискочило на беріг і лодка вернула назад до ґалєри ушкалів. Хмельницький станув тепер на роздорожу. Не сумнівався, що Ашік не прийме купця. Він взагалі не приймав нікого і на його ґалєрі вже не було місця. Купець звернеться до Бурлая і буде принятий разом з невільницями. Богдан став розважати, на котру ґалєру йому йти: вертати до Ашіка, чи йти до Бурлая?

Керманич скоро вернув і знов приступивши до Хмельницького, сказав:

— Бурлай прийме того купця. Саме, коли я від ґалєри відчалив, причалив, пливучи від ґалєри Ашіка, байдак з тим купцем.

— Отже сідаймо, поїдемо до Ашіка, — Богдан сказав. — Але поволи, щоби ще зійтися з купцем, коли буде вертати від Бурлая. Мушу знати, що йому сказав Бурлай, бо я ще не цілком рішився. На ґалєрі Ашіка для мене вже й так нема роботи. Я мабуть поїду далі з Бурлаєм.

— Всеж було би ліпше, як би ви були з нами. Було би нас більше.

— Шість вистане. Чейже ґалєру будете брати не силою, а хитрістю. Ви мабуть вже знаєте, що й як робити. Я був там тільки пятим колесом.

Богдан і хлопці вислані Бурлаєм Ашікови вскочили в човен. Виплили на середину і пустили човен за водою. При устю в море зустрілися з повертаючим байдаком купця.

— Приняв тебе Ашік? — Богдан гукнув до купця.

— Не хотів, купець відгукнувся. — Казав, що нема місця, та що йому не вільно брати людий, котрі з державною службою не мають нічого спільного.

(Дальше буде).

СПРОСТОВАННЯ.

Гр. Тимко Милєщук, Ню Йорк, пише:

В 142 числі Свободи, в дописи про поміч на будову Народного Дому в селі Задnишівка, повіт Скалат, пропущено жертводавця **Юстина Дмитрова**, котрий зложив на згадану ціль одного доляра.

З ТЕАТРУ Й МУЗИКИ.

"Лос Анджелес Івнинґ Геролд" з дня 23. червня сього року пише на театральній сторінці про українського співака Гліба Шандровського, котрий виступає в тім місті в Театрі Ґравмана, в прольоґу до штуки „Цар Царів".

Як подає ґазета, Шандровський має 31 літ, родився на Україні, співав у ріжних містах Европи з великим успіхом, і приїхав у 1922. році до Америки. В 1926. році співав він у Филаделфії на Виставі, де він був одним з головних співаків у великій хоровій виставі „Свобода". Тоді його звали „славним бассо-профундо України".

Мудрий Івась.

— Прошу пана, — питається малий Івась будучого шваґра. — Чи пан дуже люблять танцювати?

— Чому ти таке питаєшся?

— Бо сестра каже, що як пан оженяться з нею, то мусітимуть так танцювати, як вона захоче. . .

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СІЧ КОЛИСЬ — А ТЕПЕР.

(Правдивим Січовикам з приводу гетьманського Зїзду в Детройті).

Якраз минає двайцять сім літ від тої хвилі, коли на українській галицькій і буковинській землі подув вітер нового для нас, але старого вже нашого українського козацького січового життя. Минає двайцять і сім літ, коли на зеленім Покуттю над бистрим Прутом в селі Завалю, снятинського повіту, в маю 1900 р. оснував Січовий Батько Кирило Трильовський першу Січ. Зробив він се просто з любови й пошани до свого народа, до своєї рідної старовини і традиції, з пошани до тих, що на широких степах України зложили голови свої за нашу волю, з пошани до славних предків, Запорожських Січових Козаків.

Він і сам не знав, що ся іскра, се нова доба в українській історії.

Блискавкою рознеслася його пісня „Гей, там на горі Січ іде". З нею пішла Січ за Січею, курінь за курінем. Нині пісню сю співає і знає майже кожна українська дитина і старші геть від Дону аж по Сян. За сею піснею прийшли і инші пісні, до котрих і слова і мельодії дав Батько Кирило, як: „На улиці сурма грає!", „Гейже Браття Товариші!", „Гей Січ іде", „Який то вітер", і десятки инших таких. І росли січові товариства по Покуттю, Поділлю, Гуцульщині, Бойківщині, Лемківщині, Буковині, ба навіть за Дністром і Збручем. Ставали здорові мужицькі сини і доньки в січові ряди. Ішла ґімнастика, вправи, спорти, відчити, курси рідної історії, рільництва, ремесла і инша наука. А що найголовнійше: росли читальні, а з ними просвіта і свідомість національна. І як заспані комахи по зимі весною, так пробуджувалися темнотою приспані рідні наші села і міста. Перенялося січовою ідеєю передовсім молоде студентство, яке йшло в села та орґанізувало рідних батьків, матерей, сестер, братів і другів в Січові товариства. Ішли пікніки, фестини, концерти, представлення, народні свята, — одним словом: цвило життєм чисто народнім.

Росли в тім самім часі й сили сокільські під проводом Батька І. Боберського і так Січи в конкуренцію Соколам все більше старалися робити народної праці.

І хто з нас не тямить тих здвигів Січових: Першого Січового здвигу в Коломиї в 1906 р., на котрий по короткім часі істновання Січей злетілося звиж 5,000 вишколеної селянської молоді і стануло одним муром до січових вправ на зарінку над Прутом? А потім хто не тямить о много більшого Січового Здвигу в Станиславові в 1910 р.? Січ стала пострахом ворогам. Січ звернула на себе очи Варшави, Відня і Москви, бо се було наше відродження, наша сила і повага цілого нашого народа. А хто знов не тямить того здвигу у Львові 1914 р., якраз в день перед вибухом світової війни, де чотирнайцять сот Січовиків і Соколів вже зєднаних в Січові Стрільці — станули до вправ з крісами в руках?! Се-ж перший раз по упадку Запоріжжя і Гайдамаччини зі зброєю в руках стали молоді потомки славних предків і заманіфестували, що наш нарід жиє і хоче свободи. А далі з вибухом світової війни кадри Січових Стрільців, відважні відділи Гуцулів, Лемків, Бойків і Подолян і їх борби проти Москалів під Львовом, Перемишлем, і т. и., чиж се не дух Січовий? Потім знов боротьби з Ляхами, з московським ґенералом Скоропадським, з большевиками, з чорносотенними арміями Денікіна і т. и., чиж се не дух давний Запорожський? А трикутник смерти, Жмеринка, Київ, Каменець Подільський і т. и., чиж се не овоч тої, як декому здається, мізерної селянської молоді, тих вправ, ґімнастики, фестинів і т. д.? Чиж се не вчинок Січи Батька Кирила знад Прута?

Коли вони не добули Україні волі, то не винні тут ті молоді герої, що з крісом в руках ішли у бій, лягли тисячами в могили, що чорніють по днесь по широких ланах і степах України.

Тут винні ті, що помогли московському ґенералови Скоропадському вбити Україні ніж в плечі. В кождім народі є зрадники і в нас вони є. І як у кождого народа, так і в нас є два типи зрадників. Один тип, се ті, що були виховані у наймак панам, як льокаї, форналі і т. и. Вони привикли все бути панськими рабами. Другі не можуть собі в голові умістити сего, як можуть поневолені ними люди визволитися з неволі і стати вільними людьми.

Отсі два типи є великими колодами всюда в наших орґанізаціях, що боролися і борються за самостійність України. Над сими типами — ми мусимо все застановлятися і їх вистерігатися. І якраз Січ у рідним краю була на се, щоби бути на сторожі народних прав та слідити за ось такими типами зрадників. І коли дух Січовий повіяв і до Злучених Держав, і тут засновано Січову Орґанізацію і зачартеровано її в Ню Йорку 1916 р., то се була та сама огнева сторожа з рідного краю, що простягла свої крила і сюда, щоб і тут стояти на сторожі українського народа. Січи тутешні взялися продовжати роботу Січей в рідному краю. Се мала бути орґанізація молоді для виховання її на добрих, свідомих Українців і добрих горожан Америки.

І тут Січова Орґанізація подібно як і в краю величалася подвигами своїх сил. Зїзд в Ню Йорку 1919 р.; Зїзд в Пітсбурґу 1920 р.; Зїзд в Клівленді 1922 р.; а потім Зїзд в Филаделфії, Па., де було вже репрезентованих звиш 50 відділів. Здавалося, що Січ в Зл. Державах буде тим, чим є тут чеський „Сокол", здавалося, що вона научить молодіж рідної традиції, щоб молодь не стидалася признатися до рідної української великої нації. І щоб наша молодь тут в Америці могла явно заявити, що ми, Українці, були першими за своєю Українською Републикою. Та так не сталося. І тут не бракло нам тих типів зрадницьких, що привикли все лизати патинки маґнатам і бути форналями чужих ґенералів. Знайшлися ті, що попирали а потім зраджували все і всюда: Петлюру, Петрушевича, Скоропадського і ин. Сплямили нічим досі несплямлене імя Січове, бо з Січової Орґанзації, що розвивалася в дусі чисто демократичнім, зробили монархістичну ґрупу та сліпим оруддєм зрадника Скоропадського. Січову Орґанізацію перетворили на політиканську ґрупу, що кланяється як божкови московському ґенералови і чорносотенцеви. Та замало їм було й сего! Вони ще взялися накидувати свою диктатуру другим, засліплювати їм очи, кричати, що се одинокий спаситель України. Чужому чоловікови се мусить звучати смішно, але нашому тут смішного нічого нема. Для нас се тільки доказ (далаби доля — остатний доказ) нашої несвідомости і назадництва. Се доказ, що між нами є ще люде, що не вірять, що наш нарід може сам собою рядити. Се доказ сумний, бо се доказ рабства. Як би так їх було богато, то справді було би дуже сумно. Нам треба очиститися зі сеї рабської хороби. Сумним се явищем являється, що тут на вільній землі Вашинґтона в державі: „of the people, by the people, for the people". Січ ширить між нами чужий нам монархізм і кличе нас, горожан американської републики, попирати „монарха" для свого народа в старім краю.

Наслідки сеї затії вже показалися. Нині, хоч і істнують незалежні відділи Січові, але сильної Січової Орґанізації, про яку мріяли перші її будівничі, нема. За те є Січ. Орґанізація в Ню Йорку, що відживає на старих прінципах. Є Січова Орґанізація в Филаделфії, Клівленді, Детройті й Шикаґо і надійде колись той час, що увесь нарід пізнається на політиканстві тих, що надужили Січового імени та знова злучиться в одну сильну Січову Орґанізацію в Америці на прінціпі демократичнім з цілею і стремлїннями до Української Держави як Вільної Народної Републики.

Якраз в перших днях липня має відбуватися в м. Детройті так званий Всесічовий Зїзд. Аранжери зїзду хваляться, що зїзд має відбутися за дозволом ґен. Скоропадського. І чиж се не історична дурійка, яка принесе ще більше посміховища на нашу еміґрацію? Чи-ж се не доказ нашої некультурности, що хочемо вертати до того, проти чого віками боролися і досі борються всі народи світа?

Та найсмутнійший факт є се, що ми якраз по думці Скоропадців малиб підчинитися владі сего ворога і зрадника, якого весь рід записаний в нашій історії як рід зрадницький? Сегож Скоропадського предок Іван Скоропадський за Мазепи пішов за юдин гріш на услуги Москві. Павло Скоропадський торгував і торгує Україною з Німцями, Москалями і Ляхами. І такому „монархови" ми маємо підчинитися?

Ми тут на еміґрації повинні всі заговорити про сю зраду і вимести вже раз на все. Я вірю, що навіть на дітройському зїзді ще найдуться чесні Січовики, які піднесуть сю справу і там явно і славно заспівають гимн Франка: „Не пора Москалеви й Ляхови служить!"

Степан Мусійчук,
Шикаґо, Ілл.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ФАРМИ!

ЖАРТИ.

Двозначно.

— Як вам подобаєтся ця пані в другій льожі?

— Її вік це одиноке, що мені подобається.

Два приятелі вертають доволі пізно додому. Нараз, як доходять додому, каже один із них:

— Дивися, до тебе саме закрадається злодій через вікно!

— Я собі з того нічого не роблю.

— Чомуж то?!

— Бо моя жінка напевно вже вижидає неспокійно, а як побачить злодія, що влазить через вікно, думати-ме, що то я і справить йому добру лазню!

На постерунку.

— Галов! Степан? Оля при телефоні. Добрийдень, серденько. Мій старий вже в офісі. Приходи!

— Олю, голубонько, іду, лечу. В цюж мить буду в тебе.

(Рівночасно чоловік в офісі підкреслює речення в рефераті: „Найважнійше, щоби відповідний чоловік найшовся на відповідним місці. Кождий на своїм постерунку").

З ловецьких розмов.

А.: Кажу вам, якось тут мав я щастя! Зараз за межею зриваєтся мені куропатва. Бух! — і до торби! Ледви я зробив яких трица кроків, вляжу просто на заяця. Бух! — і до торби. — Над яром бачу лиса. Ціляю — бух! — і до торби. Гадаю собі: Га, хіба вже досить! Але де там! Іду далі, перетинає мені дорогу вовк...

Б.: Слухай! Як мені ще того вовка впакуєш до торби, то дам тобі поза вуха.

А.: Ее! Не будь дурний! Тажя до торби сягав лише за набоями.

Споріднений бизнес.

— А що роблять Мудрецькі?

— Отворили два споріднені бизнеси: вона провадить кухню, видає обіди, а він веде аптику.

На виставі образів.

— Скільки коштує цей образ?

— Пятьсот долярів.

— Що? Пятьсот долярів?! а всього намальована на ньому лише одна корова! Я за ті гроші дістану кілька живих!

Причина.

— Чому ваша жінка присягла собі, що вже ніколи не поїде в гори?

— З причини відголосу, бо в горах вона не може вийти на своє; не може мати останнього слова.

Моріц Біненшток сидить у своїй крамниці. Торгує старими річами. Нараз вбігає якийсь чоловік, наставляє револьвер і каже:

— Гроші, а ні то...!

— Ну, — каже Біненшток, поглянувши на револьвер — що можна дати за таке старе пистоля, навіть півтора доляра не варта!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Святочні збори в память полк. Вітовського.

Дня 22. мая б. р. відбулися Святочні Збори Першого Округа Січової Організації. В святі взяли участь американські ветерани укр. роду, члени Української Стрілецької Громади, члени 5-ої сотні і гості. Прибувших Січовиків прикрашено січовими лентами. Збори відчинив сотник Іван Сельський, витаючи присутних і покликуючи до слова Окружного Отамана Івана Найду.

Отаман передав історію заснования першої сотні, яка повстала тому 7 літ взад за стараннєм кількох одиниць, що мали в собі старокраєвого січового духа. Сотня мала назву Сотні ім. Ґонти і Залізняка.

Ріжні часи переживала сотня, добрі і злі, часи взнеслі і кривні. Були часи, коли було в сотні звиш 150 членів, а були такі, коли вона знаходилася в цілковитім упадку. Найбільшим ударом був для сотні 1924 рік, коли то др. Назарук разом з головним отаманом д-ром Гриневецьким накинули Січам гетьманство та Скоропадщину. Пропаганда гетьманства відтягнула Січовиків від організації, але певна горстка державалася її далі в тій вірі, що прийде такий час, коли Січова Організація звільниться від гетьманської дурійки.

В тих тяжких часах ми все черпали духа з тих наших славних борців, що полягли в боротьбі о визволення нашого народа. Щоби їх належно почитити, рішено вимальовати портрет першого українського начального вожда, пок. полковника Дмитра Вітовського. В тім місци відслонив бесідник заслону і присутні побачили гарний портрет пок. Вітовського, намальований українським малярем Д. Захарчуком.

Після відкриття образу сотенний попросив д-ра В. Ґалана, б. старшину У. Г. А., щоби виголосив реферат про пок. полковника Дмитра Вітовського, першого начального вожда У. Г. А. та першого Державного Секретаря Війни.

Референт перейшов вкоротці всі події звязані з повстанням, розвоєм та боями У. С. С. та згадав про участь Вітовського в тій організації. Хоч Вітовський був вождом Галицької Армії, то він належить до всеї нації, бо все і всюди він заступав ідею соборности українських земель і в імя цеї ідеї поклав своє життя. Здобувши Галич в 1915 р., Вітовський вивішує замісць австрійської,— українські хоругви; занявши Львів в 1918 р., першу телеграму шле Вітовський в столицю України — Київ; акт злуки з дня 22. січня був довершенням його мрій, що ясно пробиваєтся в його приказі до військ з нагоди проголошення злуки всіх наших земель в одну державу. Цей приказ це заповіт Вітовського народови, щоби боронив всіма силами здобутків національної революції. Не довелося Вітовському спочити на власній землі. Коли заграничня його місія скінчилася, він не бажав оставати за границею, але хотів бути там, де рішалася доля Війська і всего народу. Літаком вертає на Україну та на польсько-німецькому пограничу жде його смерть на чужій землі. І коли Ви, Січовики — говорив бесідник — берете собі імя Вітовського, то Вашим завданням перенятися тими ідеями, за які Він боровся і віддав своє життя Не глядіть за орієнтаціями у чужинців. Коли хочете поглянути в книгу народних правд — читайте все, на кождих своїх зборах — приказ Вітовського до Війска, виданий в день 22. січня 1919. Там найдете розвязку всіх питань народного життя, там найдете таємницю могучости і сили кождого народу. Коли сповнятимете його приказ, цей його заповіт народови, то в скорому часі сповняться його і всіх нас бажання, щоб всі наші землі злучилися в одну могучу державу українського народу.

Після реферату д-ра В. Ґалана на пропозицію сотника Івана Сельського січовики І-ої сотні одноголосно ухвалили змінити свою назву зі сотні І-ої імени Ґонти і Залізняка на сотню І-шу імени Д. Вітовського.

На закінчення сотник попросив до слова тов. М. Рибака, як першого заснователя Січи в Америці. Тов. М. Рибак сказав коротку горячу промову, в котрій взивав всіх присутних до активної праці на народній ниві, зокрема ще й за те, щоб ми не забували про наших інвалідів.

При тій нагоді взяв капелюх і зібрав поміж присутними $20.15, які вислано на інвалідів через Обєднанне.

Дмитро Терпелюк, секр.

ГАРКАВЕНКО ВІДІДЕ НА УКРАЇНУ ЯК ЩО СТАШАК ЙОГО ПОЛОЖИТЬ.

Зближаюча борба Гаркавенка зі Сташаком має для Гаркавенка велике значіння. Як відомо Гаркавенко вже раз положив Сташака в Рочестер. Однак Сташак заявив, що він тоді був хорий і тому жадав повної боротьби. Теперішна борба покаже по чий стороні остаточна побіда хоть би мали боротися цілу ніч. Гаркавенко заявив, що як би Сташак його положив тепер, він відіде сейчас на Україну, та заким се станеться, думає дати таку школу Сташакови, що він довго попамятає її. Сташак хвалиться між своїми Поляками, що тепер він напевно побори Українця. Борба відбудеться в середу, 6. липня в Бостон Арена. 152

НЮАРК, Н. ДЖ.

Отсим повідомляється Шеровців Української Робітничої Торговельної Спілки в Нюарку, що піврічні збори відбудуться в середу дня 6. липня (July), о годині 7. вечером, в гали 59 Beacon St. 152-3

Проситься всіх Шеровців прибути бо єсть важні справи до полагодження.

Заряд Спілки.

Батько: Ти не знаєш, які є границі Румунії? То страшне!

Син: А тато знають?

Батько: Ну, ні: Але я завтра не здаю іспиту!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ